

RCT-tutkimus lastensuojelun kontekstissa

Ihmeelliset vuodet -vanhemmuusryhmäohjelma

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Taustaa

- Käytöshäiriön syntyyn vaikuttavat useat lapsen elinympäristöön ja lapsen omiin ominaisuuksiin liittyvät tekijät kuten mm. geneettiset taipumukset, oppimisvaikeudet, kaltoinkohtelu ja laiminlyönti sekä negatiiviset kasvatuskäytännöt
- Lasten käytöshäiriöt johtavat usein syrjäytymiskierteeseen
- Huono ennuste (kohonnut riski fyysisiin ja psyykkisiin häiriöihin aikuisiässä, rikollisuuteen, sosiaaliseen huono-osaisuuteen, itsemurhiin)
- Kustannukset yhteiskunnalle merkittävät
- Strukturoidut, sosiaalisen oppimisen ja kognitiivis-behavioraaliseen teoriaan pohjautuvat vanhemmuusohjelmat
- 20 %:lla lastensuojelun avohuollon piirissä olevilla lapsilla käytöshäiriö (*Bronsard G, Alessandrini M. 2016*), normiväestössä Suomessa 8-vuotiailla 4,7% (*Almqvist, 1999*)

Tutkittava interventio

- Ihmeelliset vuodet –vanhemmuusryhmä (Preschool Basic 3-6 -vuotiaille)
- 19-20 ryhmäkertaa, 1 x / vko, 2 h
- 2 koulutettua ryhmänohjaajaa perheneuvoloista
1 lastensuojelun perhetyöntekijä
- 4 kotikäyntiä
- Strukturoitu, manuaalipohjainen
-> työnohjaus

Tutkittava interventio: tavoitteet

- Positiivisen vuorovaikutuksen luominen / vahvistaminen
 - Vahvuuksien ja onnistumisten esille nostaminen
 - Positiiviseen käytöksen huomioiminen, negatiivisen huomiotta jättäminen

Tutkittava interventio

Yleistä:

- Teemoja (kehuminen, leikkiminen)
- Perhekohtaiset tavoitteet
- Ongelmanratkaisu kollaboratiivisesti
- Mallintaminen

Opetustavat:

- Ryhmäkeskusteluja
- Videoesimerkkejä
- Ohjattuja rooliharjoituksia
- Kotitehtäviä
- Puhelinsoitot viikoittain
- Kotikäynnit

Tutkimuskysymykset

1. Vähenevätkö lasten käytöksen ongelmat, kun heidän vanhempansa saavat intensiivistä tukea vanhemmuustaitoihin?
(*Eyberg Child Behavior Checklist, ECBI, Child Behavior Checklist, CBCL*)
2. Lisääntyvätkö vanhempien positiiviset kasvatuskäytännöt?
3. Soveltuuko pitkäkestoinen, ryhmäpohjainen vanhemmuuden tuen ohjelma lastensuojelun asiakkaille?

Prosessikuvaus

- Voimalaskelma: 190 lasta -> 11 kaupunkia, 24 lasta, yksi 12 vanhemman ryhmä/kaupunki
- 3-6 v. lapset, joilla käytösongelmia ja jotka ovat lastensuojelun asiakkaita
- Kuntien lastensuojelun työntekijät rekrytoivat perheitä tutkimukseen
- Tutkimuksen ryhmänohjaajat perheneuvoloista, yksi työntekijä lastensuojelusta (koulutetaan, vastaa kotikäynneistä)
- Pre, post ja 1 v. seurantamittaus
- Randomointi ensimmäisen mittauskerran jälkeen

Prosessikuvaus

Syksy 2015 – kevät 2016

- Johdon tapaamiset 11 kaupungissa
- Kuntien työntekijöiden tapaamiset, sitouttaminen
- Tutkimusluvut
- Kirjalliset ohjeet, alkutietolomakkeet
- Rekrytointi

Prosessikuvaus

Syksy 2016

- Koulutukset uusille ryhmänohjaajille
- Koulutus kotikäynteihin
- Osa interventioryhmistä alkoi syksyllä 2016, loput alkukevästä 2017
- Työnohjauksen järjestäminen
- Rekrytointi

Aineisto

Toteuma

- 7 kaupunkia
- 102 lasta
- 3-7 v. lapset, joilla käytösongelmia
- 4-9 vanhempaa/ryhmä

Aineisto

- Baseline n=102 lasta, (38 tyttöä, 64 poikaa) n=50/52
- Post n=98 lasta, n=49/49

- Baseline 122 vanhempaa (10 pariskuntaa)
- Post n=118 vanhempaa

- Lastensuojelun asiakkuus n=62, ei asiakkuutta n=40

- Lapsen äidinkieli suomi n= 96,1 %

Menetelmät: tutkimustilanne

- Face to face
- Kyselylomakkeet (lapsen ongelmallinen käytös, vanhemman hyvinvointi, stressi vanhemmuudesta, vanhemmuuden käytänteet, positiivinen mielenterveys)
- Lapsen ja vanhemman videoitava leikkitalanne
- Lapsen toimintatehtävät (kärsivällisyys, riskinotto, luottamus, altruismi)

Menetelmät

Lapsen käytös, psykiatriset oireet, stressi	Vanhemman elämänlaatu, stressi, vanhemmuustaidot	Vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus	Lapsen toimintaan liittyvät tehtävät	Intervention hyödyllisyys
Eyberg Child Behavior Inventory (ECBI)	General Health Questionnaire (GHQ-12)	Dyadic Parent-Child Interaction Coding System-Revised OBSERVOINTI	Kärsivällisyys (Vaahtokarkki-tehtävä)	Jokaisen ryhmäkerran palautelomake
Child Behavior Checklist (CBCL)	Parenting Practices Interview (PPI)		Riskinotto ("Uhkapelitestit")	Koko ohjelman arviointilomake
Sydämen sykkeen muutos levossa ja leikissä (HRV)	Parenting Stress Inventory (PSI—4-SF)		Luottamus (Yllätyspussi -testi)	
Pikku-KESKY (päiväkoti)	Positiivinen mielenterveys (SWEMWBS)		Altruismi ("Diktaattoripeli")	
SESBI-R (päiväkoti)	Sydämen sykkeen muutos levossa ja leikissä (HRV)			
TRF (päiväkoti)				

Johtopäätökset

- Interventio soveltuu hyvin lastensuojelun asiakkaille ja muihin perhepalveluihin
- Interventioon osallistuneet lastensuojelun vanhemmat eivät eronneet tyytyväisyydessä muista vanhemmista
- Lapsen ongelmallinen käytös väheni sekä interventio että verrokkiryhmässä
- Lapsen ulospäin suuntautuneet psykiatriset oireet vähenivät sekä interventio että verrokkiryhmässä, mutta interventioryhmässä merkitsevästi enemmän

Johtopäätökset

- Tämä tutkimus osoittaa, että
 - tutkimuksen tekeminen lastensuojelussa on mahdollista ja se onnistuu hyvin
 - lastensuojelun asiakasperheet osallistuivat yhtä aktiivisesti sekä interventioon että tutkimukseen kuin muutkin asiakkaat

KIITOS!

JALMARI JA RAUHA AHOKKAAN SÄÄTIÖ

EMIL AALTOSEN SÄÄTIÖ

